

Kilka rad w sprawie pracy nad projektem licencjackim (i nie tylko)

Optymalna (na ogół i w przybliżeniu) kolejność działań:

1. Wybór tematu
2. Przegląd literatury, na podstawie której robimy robocze notatki
3. Precyzyjne określenie pytań i hipotez badawczych
4. Przygotowanie roboczego planu pracy
5. Opracowanie i spisanie szczegółowo planu badawczego (zakresu i sposobu zbierania danych)
6. Zebranie i analiza danych
7. Opis wyników, napisanie/wyglądzenie przeglądu literatury
8. Napisanie wstępu i zakończenia

Uwagi dotyczące szukania literatury

Niemal cała przydatna literatura naukowa z dziedziny ekonomii jest po angielsku.

Baz bibliograficznych jest mnóstwo, ale moim zdaniem najlepiej korzystać z

<https://scholar.google.com/>

Wpisujemy słowa kluczowe. Nie zawsze łatwe jest jakie wybrać, zdecydować co powinno być w cudzysłowie itd. Jeśli chcemy (co przydatne) na początku znaleźć jakiś artykuł przeglądowy, możemy dopisać *survey OR review OR metaanalysis* (to ostatnie ma sens tylko dla badań empirycznych). Bibliografia (niezbyt starego) artykułu przeglądowego pozwoli nam skompletować istotną część potrzebnej nam literatury. Oczywiście przeglądowy charakter na ogół mają też książki, których możemy szukać m.in. na amazonie i google books. Na ogół nie będzie dostępu do całej książki za darmo, ale udostępniane fragmenty mogą nam wystarczyć. Jak niezbędne jest kupienie czegoś, proszę dać znać.

Kliknięcie tej strzałeczki na scholar.google:

Pozwoli nam otworzyć opcje „zaawansowane”. Możemy np. wyszukać artykuły na jakiś temat, które ukazały się po roku publikacji tego przeglądowego

Jak już mamy artykuł lub artykuły bardzo dla nas istotne, warto zwrócić uwagę na "*cited by*", "*related articles*" i profile autorów – na ogół coś jeszcze na ten temat popełnili.

Warto zauważyć, że kliknąwszy „*cited by*” możemy jeszcze dodatkowo dopisać słowa kluczowe – przydatne zwłaszcza gdy tych cytujących są setki lub tysiące.

Gdy klikniemy „cite” mamy kilka wersji bib entry. Najlepiej chyba z wersji w stylu APA korzystać.

Jeśli nie ma dostępu do pełnego tekstu (we wklejonym wyżej przykładzie akurat jest), należy z komputera w sieci UW wejść na stronę

http://www.buw.uw.edu.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=155&Itemid=122,

wybrać "dostęp z komputerów UW", wpisać tytuł czasopisma, a potem tytuł artykułu lub nazwisko autora. Tamże można przeglądać konkretne czasopisma. Np. gdy piszemy o hazardzie, to może warto przeglądać całe numery *Journal of Gambling Issues* (a może nie).

Uwagi dotyczące pisania

Praca powinna mieć logiczną strukturę. Każdy akapit powinien dotyczyć jednej kwestii i wiązać się z akapitem poprzedzającym i następującym po nim (o ile są w tej samej sekcji). Dobrym ćwiczeniem może być podsumowanie każdego akapitu jednym zdaniem. Powinno to być możliwe i wynikający z takiego zabiegu tekst powinien być w miarę spójny (ew. z wyjątkiem punktów nieciągłości tam gdzie kończy się jeden rozdział a zaczyna drugi). Jeśli danego akapitu nie daje się rozsądnie podsumować jednym zdaniem, to zapewne jest a) pozbawiony treści i/lub b) wewnątrznie sprzeczny i/lub c) poświęcony zbyt wielu różnym rzeczom. Także jeśli akapit jest jednozdaniowy, albo też ma więcej niż pół strony, to zapewne coś jest nie tak.

Praca powinna zawierać tytuł, imię i nazwisko autora lub autorów, wstęp informujący o tym jaki temat w niej podjęto i dlaczego on jest ciekawy, część główną zawierającą zasadniczą analizę oraz podsumowanie wyników.

Jeżeli w pracy znajdują się tabele i/lub rysunki, powinny być opatrzone numerem, tytułem, ew. wyjaśnieniami, zasadniczo pozwalającymi zrozumieć co reprezentują bez odwoływania się do tekstu głównego. Natomiast w tekście głównym powinno być przynajmniej jedno odwołanie do danej tabeli lub rysunku, np. „Tabela 2 [uwaga: NIE „powyższa/poniższa tabela] przedstawia rozkład...”. Jeśli tego typu odwołanie nigdzie nie pasuje, to zapewne oznacza, że obiekt ten jest zbędny.

Praca powinna zawierać staranne i wyczerpujące omówienie bezpośrednio powiązanej literatury naukowej. Należy jednak podchodzić krytycznie do znalezionych materiałów. Tekst naukowy albo raport szanowanej instytucji jest na ogół bardziej precyzyjny i wiarygodny niż czyjaś wypowiedź dla prasy popularnej itp. Tak czy inaczej wszystkie stwierdzenia nieoczywiste i niebędące wynikiem własnej analizy powinny być poparte odwołaniami do literatury/źródeł, a pracę powinna zamykać bibliograficzna lista wykorzystanych pozycji (w kolejności alfabetycznej wg nazwiska pierwszego autora). Przykładowo w tekście umieścimy „...Stanton (2010) stwierdził to, zaś Andreoni i inni (2003) sio...”, a w bibliografii znajdą się pozycje

Andreoni, J., Castillo, M., & Petrie, R. (2003). What do bargainers' preferences look like? Experiments with a convex ultimatum game. *American Economic Review* 93(3), 672-685.

(...)

Stanton, F. (2010). *Great negotiations: Agreements that changed the modern world*. Westholme.

(...)

Proszę zwrócić uwagę na wcięcia w bibliografii oraz że jej pozycje NIE są numerowane.

Co do zasady proszę nie podawać tytułów dzieł w tekście głównym ani w przypisach, a jedynie w bibliografii. Bibliografia powinna zawierać te i tylko te dzieła, do których odwołujemy się w tekście (niekoniecznie przytaczając ich fragment).

Link to nie odwołanie bibliograficzne. To, że tekst został znaleziony i przeczytany w internecie nie zwalnia z podania autora i tytułu. Podobnie jeśli korzystamy z danych, np. z GUS, to podajemy tytuł opracowania, tabelę/stronę (a nie sam link). Jeśli przytaczamy wyniki badań, np. ankietowych, to warto napisać chociaż pół zdania o metodologii, w szczególności o próbie.

Jest oczywistą oczywistością, że praca musi mieć charakter ORYGINALNY. Niedopuszczalne są ukryte zapożyczenia (w tym tłumaczenia) z cudzych dzieł (niezależnie czy z opublikowanych artykułów, książek, stron internetowych, prac magisterskich, licencjackich czy rocznych, za wiedzą i zgodą autora czy też bez niej). Rzecz jasna, nie dotyczy to cytatów i omówień opatrzonych przypisem bibliograficznym.

Praca powinna być napisana poprawną polszczyzną (lub, jeśli kto woli, angielszczyzną). Częste błędy:

- Niewłaściwa forma czasownika, rodzaj przymiotnika itp. (dotyczy zwłaszcza dłuższych zdań)
- Interpunkcja! Proszę pamiętać, że przecinek zasadniczo służy wskazaniu miejsca, w którym w naturalny sposób chcielibyśmy zrobić pauzę. Ta, prosta, zasada, pozwala, uniknąć, powszechnego, nadużywania, przecinków. Wynika z tego również, że nie stawiamy niewolniczo przecinka tuż przed „że” czy „który”, ale niekiedy przed całym wyrażeniem. Tak będzie w przypadku „jako że”, „wobec którego” itp.
- Używanie słów i zwrotów nieformalnych

Dodatkowo po angielsku:

- Niekonsekwentne użycie czasów (np. w przeglądzie literatury raz czas przeszły, raz teraźniejszy)
- „Researches” jako badania. Już samo „research” to tzw. mass noun oznaczający tyle co polskie „badania”, a liczby mnogiej lepiej w ogóle nie używać. Natomiast jak mamy na myśli ileś tam konkretnych artykułów czy projektów lepiej pisać „studies”.

Przydatne słówka i zwroty: findings of a study; results of an investigation; Author et al. (2015) found/reported/observed/argued/claimed/proposed blah blah.; design and procedures; experimental treatment, control treatment; subjects/participants were recruited using...; sample size; summary statistics; to conduct a regression; reported in Table 3; main treatment effect significant at .05.

Podając liczby, trzeba pamiętać, że część ułamkową oddziela się w języku polskim (inaczej niż po angielsku) przecinkiem. Angielskie billion to miliard. Ponadto czytelnika raczej nie interesuje, że w roku takim a takim w Meksyku zarejestrowanych było 37849180 samochodów, a będzie miał trudności z doliczeniem się cyferek. Dlatego znacznie lepiej napisać, że było ich 37,8 miliona itp. Należy także zawsze rozważyć, czy najlepszym sposobem przedstawienia większej liczby wartości nie jest skorzystanie z wykresu.

Każdy fragment pracy lepiej napisać najpierw (dla siebie i promotora) w postaci bardzo skrótowej i nieformalnej.

Przykład (zawartość nawiasów kwadratowych już w tej postaci winna być podmieniona na merytoryczną):

We wstępie będę argumentować, że [temat pracy] jest ważny bo [powód 1], [powód 2], [powód 3]. Dotychczas badano to na ogół na [sposób 1] i [sposób 2]. [sposób 1] jest fajny, bo [powód], ale ma swoje [ograniczenia]. Z kolei [sposób 2] nie może być zastosowany do [podtemat] bo [coś tam]. W tej pracy stosuję [sposób 3]. Poprzednio zastosował go [odwołanie bib.], ale itd. itp.

W rozdziale o wynikach badania najpierw przedstawimy nieparametryczne testy oparte na próbie 1 hipotez 1 i 2. Wskażemy, że nie są one odporne na [to i tamto]. Więc potem będzie regresja [taka a siaka], z następującymi specyfikacjami:... itd. itp.

Uwagi dotyczące pracy z danymi

Już na etapie planu badawczego myślimy wstępnie o tym, jak będziemy z danymi pracować. Staramy się bardzo by dane reprezentujące tę samą wielkość były w tej samej kolumnie, a różne --- w różnych.

W MIARĘ MOŻLIWOŚCI NIE PRZEKSZTAŁCAMY DANYCH „RĘCZNIE”. NIE NADPISUJEMY ZMIENIONYCH. Jeśli pracujemy ze statą, piszemy do file, który bierze surowe_dane.dta, dokonuje potrzebnych przekształceń i analiz i wypływa wyniki, ewentualnie do zewnętrznych plików przy pomocy estout itp. czyli ctrl+d powinno pójść bez error messages. I w każdej sesji pracy z danymi de novo zapuszczamy do file na surowych danych (być może wielokrotnie). Zapisanie zmodyfikowanych danych (w nowym pliku) ma tylko sens gdy modyfikacja zabiera komputerowi dużo czasu.

PISZEMY OBSZERNE I ZROZUMIAŁE KOMENTARZE W DO FILE

UŻYWAMY LABELK

UŻYWAMY KONSEKWENTNYCH I ZNACZĄCYCH NAZW ZMIENNYCH

PILNUJEMY BY TO I TYLKO TO, CO WINNO BYĆ STRINGIEM NIM BYŁO

NIE WPISUJEMY DO DO FILE „Z PALCA” RZECZY, KTÓRE MOGĄ SIĘ ZMIENIĆ (NP. LICZBA OBSERWACJI)

PRZED PRZYSTĄPIENIEM DO JAKIKOLWIEK ANALIZ BROWSE-UJEMY I TABUJEMY ZMIENNE BY UPEWNIĆ SIĘ CZY PRZYJMUJĄ SENSOWNE WARTOŚCI, CZY NIE MA MISSINGÓW, GDZIE BYĆ NIE POWINNO, czy zmienna płeć nie przyjmuje wartości „kobieta”, „k”, „K”, „female” itd. itp.

Definiujemy wartości w sposób naturalny. Np. zmienna male, która przyjmuje wartość 1 dla facetów, 0 dla kobiet jest optymalna. Oczywiście female (=1 tylko dla kobiet) jest równie dobra. Zmienna sex czy gender jest mniej przyjazna, bo trzeba pamiętać/sprawdzać co to znaczy gdy oszacowanie dla gender jest dodatnie itp. Zmienna male, która przyjmuje wartość 1 dla kobiet to horror (a bywa...). Podobna logika dla innych zmiennych.